

KOP- SOLĪ

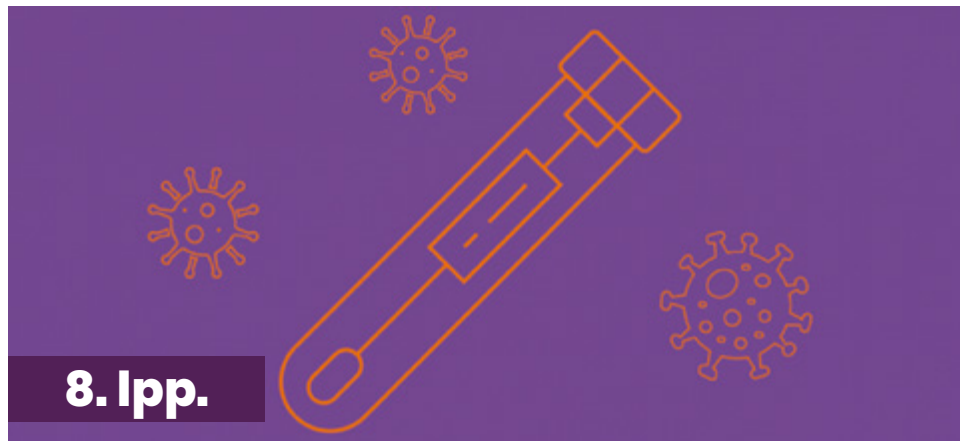

“Man bija patiešām
darbīgs un ražīgs gads”

Ivars Kalniņš,
LNS Rīgas reģionālās
biedrības priekšsēdētājs

4. lpp.

JANVĀRIS 2021 | #1 (1124) | WWW.LNS.LV

8. lpp.

NEDZIRDĪGO PIEREDZE, NODODOT COVID-19 TESTU

Ne visi ārsti prot latviešu zīmju valodu, tāpēc cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem aktuāls jautājums ir, kā tad notiek komunikācija ar ārstu, nododot Covid-19 analīzes. Kā nedzirdīgam cilvēkam saprasties ar ārstu, atnākot uz analīžu nodošanu? Kur saņemt nepieciešamo informāciju par to, kā uz analīzēm pierakstīties un kā saņemt rezultātus? Skaidrīte Baure un Edgars Vorslovs sarunā ar *Kopsolī* dalās savā pieredzē Covid-19 analīžu nodošanā.

11. lpp.

KĀ NEDZIRDĪGAM SAŅEMT AUTOVADĪTĀJA APLIECĪBU?

Joprojām ir aktuāls jautājums, ko mūsu biedri grib noskaidrot: kas jādara, lai iegūtu autovadītāja apliecību? Un kā to izdarīt šajos krīzes apstākļos? Ar šiem jautājumiem *Kopsolī* vērsās pie autoskolas *Mobilizing* vadītājas Santas Beitānes.

3. lpp.

AIZVADĪTĀ GADA SVARĪGĀKIE NOTIKUMI

2020. gads mums visiem neapšaubāmi bijis sarežģīts un neparasts. Tomēr šis gads bijis spilgtiem notikumiem pilns: LNS nosvin savu simtgadi, iznāk grāmata *Laika zīmes*, notiek Eiropas Nedzirdīgo savienības ikgadējā Ģenerālā asambleja, kas Covid-19 pandēmijas dēļ pirmo reizi tiek rīkota attālināti, un daudzi citi notikumi.

KOPSOLĪ LASIET

2. – 3. OFICIĀLĀS VĒSTIS

- 2020. gada notikumu apskats
- LNS 2020. gada apbalvojumu saņēmēji

4. – 5. NUMURA INTERVIJA

- LNS Gada cilvēks – Ivars Kalniņš

5. INTERVIJA

- Vilhelmīne Vicinska par savu darbu Kuldīgas biedrībā

6. AKTIVITĀTES

- Rolands Brikmanis māca zīmju valodu
- Rīgas biedrībā notika attālinātā sapulce

7. NODARBINĀTĪBA

- Anglijā strādājošais nedzirdīgais dalās savā pieredzē

8. – 9. AKTUALITĀTES

- Nedzirdīgo pieredze, nododot Covid-19 analīzes
- Ceļvedis tiem, kuri ārstējas no Covid-19 mājas apstākļos
- Lilita Logina par savu pieredzi, pārslimojot ar koronavīrusu
- Kā nomainīt ģimenes ārstu?

10. IESKATS VĒSTURĒ

- LNS Goda biedrei Gunai Briedei – 100!
- Izcils izgudrotājs ar dzirdes traucējumiem – Tomass Edisons

11. KĀ NEDZIRDĪGAM IEGŪT AUTOVADĪTĀJA APLIECĪBU?

- Intervija ar Santu Beitāni

12. DAŽĀDI

- Jubilāri
- LTV informē par jauniem subtitrētiem raidījumiem
- Līdzjūtības

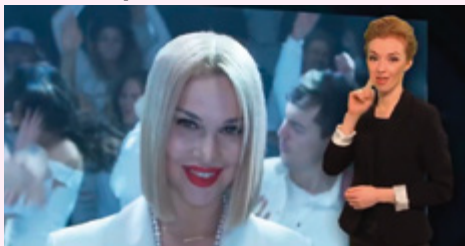
LNS NOZĪMĪGĀKIE NOTIKUMI 2020. GADĀ

JANVĀRĪ

- LNS un Centrālā finanšu un līgumu aģentūra (CFLA) paraksta līgumus par LNS ERAF projektu *Energoefektivitātes paaugstināšana LNS ēkai Elvīras ielā 19 k-2, Rīgā* un *Energoefektivitātes paaugstināšana LNS ēkai Raiņa ielā 5a, Rēzeknē* realizāciju.
- No 2020. gada rīdziniekiem vairākās tīmekļa vietnēs ir pieejama informācija zīmju valodā par Rīgas pašvaldības institūcijām un to sniegtajiem pakalpojumiem.
- LNS viceprezidente Inese Immure sniedz interviju Latvijas Radio 1 raidījumā *Kā labāk dzīvot* par dūmu detektoriem cilvēkiem ar dzirdes zudumu.

FEBRUĀRĪ

- LNS tulki Elza Veismane un Ainārs Ostvalds tulko Latvijas Televīzijas organizētā autoru un izpildītāju konkursa *Supernova* finālu.

MARTĀ

- LNS vadība panāk, ka pēc ārkārtas stāvokļa izsludināšanas Covid-19 dēļ preses konferences u.c. informāciju par Covid-19 sāk tulkot zīmju valodā.
- LNS iesaistās 2. Sieviešu festivālā *Lady Fest Rīga* ar Jolantas Znotiņas performanci *Sieviete un karš* un Skaidrītes Baures un Ilonas Liniņas zīmju valodas darbnīcu.
- Rīgas RB Tukuma grupa sāk realizēt projektu *Mēs varam un darām!*
- LNS vadība sniedz paziņojumu klientiem un biedriem par rīcību ārkārtas situācijā.

APRĪLĪ

- LNS pārvalde, biedrības un SIA māsās strādāt ārkārtas situācijas apstākļos.

MAIJĀ

- Pasaules nedzirdīgo federācijas prezidents Džozefs Mareija u.c. valstu nedzirdīgo organizācijas apsveic LNS 100. dzimšanas dienā.
- Savus video apsveikumus biedriem sūta LNS prezidente, LNS valde, LNS reģionālo biedrību vadītāji u.c.
- Notiek LNS simtgadei veltītās grāmatas *Laika zīmes* atklāšanas svētki.
- LNS valde Jura Grunduļa vietā par valdes locekli ievēl Gundegu Paņko.

- Liepājas RB sāk realizēt projektu *Informācija. Radošums. Sabiedrība.*

JŪNIJĀ

- Daugavpils RB sāk realizēt projektu *Dzīvot kustībā!*
- Covid-19 dēļ nenotiek ikgadējais LNS amatiermākslinieku festivāls.

JŪLIJĀ

- Rīgas RB sāk realizēt projektus *Iekļaujamies Rīgas apkaimēs ar zīmju valodu!* un *Integrācija: izpratne, attieksme, līdzdalība.*

AUGUSTĀ

- LNS Goda biedri nosvin LNS simtgadi.
- Rīgas domes vēlēšanās kandidē četri LNS biedri: Edgars Vorslovs (ZZS), Baiba Bicēna (NA), Juris Šmits (GKR) un Māris Grēniņš (KPV LV). Neviens netiek ievēlēts.
- *Rītausmas* jaunieši nometnē izmēģina taktīlo kreklu, kas palīdz uztvert mūzikas radītās vibrācijas.

SEPTEMBRĪ

- Notiek latviešu zīmju valodas atzīšanas divdesmitgadei veltīts pasākums
- Notiek sarunu festivāls *LAMPA* – ar tulkojumu zīmju valodā nodrošina 10 diskusijas, bet ar subtitriem – 64 pasākumi trijās studijās.
- Tiek atklāta nedzirdīgo mākslinieku kopas *Cerība* izstāde – par godu Starptautiskajai Nedzirdīgo dienai un LNS simtgadei.
- Tiek nosvinēta Starptautiskā Nedzirdīgo diena apvienojumā ar LNS simtgadi – LU Botāniskajā dārzā.

- Erudīcijas konkursā *LNS – 100* dalītu pirmo vietu iegūst Reģina Rizika un Dzintra Ligita Herbste.
- Daiļdārzu konkursā, ko organizē LNS sadarbībā ar Latvijas Universitātes Botānisko dārzu, uzvar Gunta Vazdiķe, otrajā vietā Santa Strauja, trešo vietu dala Sandra Mirķe un Vita Alksne.
- Par godu Starptautiskajai zīmju valodu dienai LNS sadarbībā ar fotogrāfu Reini Fjodorovu sagatavo foto izstādi *Sapņojot klusumā.*
- LNS speciālisti palīdz fotogrāfam R. Fjodorovam un Rīgas un Mākslas mediju tehnikuma nedzirdīgajiem šāgada absolventiem izveidot izstādi

Vēstījums.

- Seminārā *Nedzirdīgais dzirdīgo pasaulē – Eiropas valstu pieredze* dalībnieki iepazīstas ar Lietuvas un pasaules pieredzi komunikācijas problēmu novēršanā starp nedzirdīgiem un dzirdīgiem.
- Karjeru beidz ilggadējā *Rītausmas* režisore Dzintra Kukša.

OKTOBRĪ

- Latvijas Nedzirdīgo sporta federācijai aprit 30 gadi – tās biedri ir arī LNS biedri.
- *Rītausmas* teātra kolektīvam jauna režisore – Zane Bondare.

NOVEMBRĪ

- Latvijas Republikas tiesībsarga sadarbībā ar Invalīdu un viņu draugu apvienību *Apeirons* un Latvijas Nacionālo bibliotēku rīkotajā konkursā *Gada balva cilvēku ar invaliditāti atbalstam* LNS iegūst atzinības rakstu nominācijā *Izglītotājs.*

DECEMBRĪ

- 12. decembrī notiek Eiropas Nedzirdīgo savienības (EUD) ikgadējā Ģenerālā asambleja (GA). Pirmo reizi tā tiek rīkota virtuālajā formātā – *ZOOM* platformā Covid-19 pandēmijas dēļ. Latviju pārstāv LNS viceprezidente Inese Immure.

VALSTS ATBALSTS

- Valsts deleģēto funkciju veikšanai 2020. gadā piešķirti gandrīz 3 miljoni eiro.
- Pieņemti vairāk nekā 5 500 administratīvie akti.
- Veiktas vairāk nekā 30 iepirkuma procedūras.
- Izsniegti vairāk nekā 6000 surdotehniskie palīgīdzekļi.
- Sniegti gandrīz 32 000 surdotulka pakalpojumi.
- Sniegti vairāk nekā 18 600 sociālās rehabilitācijas pakalpojumi.
- Sagatavotas vairāk nekā 200 videoziņas zīmju valodā.
- Sagatavots laikraksts *Kopsolī* (11 numuri).

Valsts piešķirtā finansējuma ietvaros uzdotie uzdevumi izpildīti. Neraugoties uz Covid-19 pandēmiju un ārkārtas situāciju, LNS tomēr spēja izpildīt valsts pasūtījumu. ●

LABĀKIE NO LABĀKAJIEM

Ikgadējais noslēguma pasākums parasti notiek LNS kultūras centrā *Rītausma*, taču šogad ziemā Covid-19 pandēmijas dēļ pasākumu organizēt klātienē nebija iespējams. Šogad pasākums notika attālināti, piedāvājot visiem noskatīties video *LNS simtam pāri* ar amatiermākslinieku priekšnesumiem, gada svarīgāko notikumu atspoguļojumu, gada balvu un Labklājības ministrijas Atzinības rakstu pasniegšanu.

Tā kā šogad nominācijas ir 12, katrā 2021. gada *Kopsolī* numurā atradīsiet interviju ar vienu no balvas saņēmējiem. No sirds apsveicam uzvarētājus! ●

LR LABKLĀJĪBAS MINISTRIJAS ATZINĪBAS RAKSTU SAŅĒMĒJI

Par ilggadīgu un paš-aizliedzīgu darbu personu ar dzirdes traucējumiem cilvēktiesību aizsardzības ieviešanā – **Inese Immure**.

Par ilggadīgu un paš-aizliedzīgu darbu personu ar dzirdes traucējumiem cilvēktiesību aizsardzības ieviešanā – **Ainārs Osmanis**.

Par ilggadīgu un paš-aizliedzīgu darbu personu ar dzirdes traucējumiem sociālajā rehabilitācijā – **Dace Lāce**.

Par ilggadīgu un paš-aizliedzīgu darbu personu ar dzirdes traucējumiem sociālajā rehabilitācijā – **Elvīra Čaika**.

LNS GADA BALVU 2020 SAŅĒMĒJI

Gada brīvprātīgais – Māra Lasmane

Gada sadarbības partneris – Rīgas Mākslas un mediju tehnikuma fotogrāfijas pedagogs – Reinis Fjodorovs

Gada aktīvākais jauniešis – Artis Ozols

Gada pieejamākā pašvaldība – Rīgas Dome, Izglītības, kultūras un sporta departamenta Projektu un sabiedrības integrācijas nodaļas vadītāja Ilona Stalidzāne

Gada amatiermākslinieks vai amatiermākslinieku kolektīvs – LNS Valmieras reģionālās biedrības kolektīvs, vadītāja Uldze Strazdiņa

Gada surdotulks – Ieva Strode

*Gada notikums – LNS simtgades grāmata *Laika zīmes*, autore Ausma Mukāne*

Gada algotais darbinieks – Ilona Liniņa

*Gada pieejamākais pakalpojums / pasākums – SIA *Apotheka*, komunikācijas vadītāja Inga Cīrule*

Gada reģionālās biedrības vadītājs – Vilhelmīne Vicinska

*Gada attālinātā pakalpojuma sniedzējs – (jaunā nominācija, radusies pandēmijas laikā) – Dienas centrs *Rītausma**

Gada cilvēks – Ivars Kalniņš

MAN VISSVARĪGĀKĀ IR CILVĒKU UZTICĪBA!

Šogad mums bija divpadsmit 2020. gada nominācijas, bet vienmēr, katru gadu, vissvarīgākā, visprestīžākā ir Gada cilvēka nominācija. 2020. gadā par Gada Cilvēku tika atzīts IVARS KALNIŅŠ, LNS Rīgas reģionālās biedrības priekšsēdētājs un LNS sociālais darbinieks. Kurš gan viņu nepazīst? Viņš ir daudz intervēts, viņš ir daudz pats rakstījis, tāpēc *Kopsoli* mēģināja viņu intervēt no mazliet personiskāka viedokļa.

Pirmais jautājums, protams, tradicionālais: kādas bija domas un izjūtas, saņemot balvu?

Ja godīgi, pēc LNS Gada noslēguma pasākuma Facebook noskatīšanās man uzreiz radās jautājums: kāpēc man? Atbildes līdz šim nav. Šādu balvu nebiju gaidījis nemaz. Tomēr liels prieks, ka novērtē manu darbu. Cilvēku uzticība man vienmēr ir svarīga balva.

Kā tev pašam šķiet, kas tev iepriekšējā gadā izdevās labi?

Man šis gads tiešām bija darbīgs un ražīgs. Veikt LNS sociālā darbinieka darbu, vadīt Rīgas biedrību, mācīt nedzirdīgos skolēnus Raiņa skolā, īstenot projektus *PROTI un DARI!*, *Iekļaujamies Rīgas apkaimēs ar zīmju valodu!* (abi projekti – Rīgas domes) un *Mēs varam un darām!* (Tukuma projekts), mācīt zīmju valodu topošajiem tulkiem SIVA Koledžā, sagatavot tekstus videoziņām, administrēt Facebook grupas *Nedzirdīgie.lv* un *Nedzirdīgie vīrieši*, veikt arī citus darbus – tas viss šajā gadā man izdevās, lai gan darbu apjoms bija ļoti liels. Par katru mazu vai lielu paveikto darbu man ir milzīgs prieks. LNS biedru atsauksmes par veiktā darba rezultātiem ir iepriecinošas.

Kas neizdevās tik labi?

Gada sākumā man bija daudz dižu plānu, diemžēl to realizāciju izjauca negaidītā pandēmija. Tie būs jāpārceļ uz vēlāku laiku, kad pasaule būs ierastajā kārtībā. Piemēram, Rīgas biedrībai līdz šim nav bijusi cieša sadarbība ar Rīgas pašvaldību, biju plānojis uzsākt komunikāciju ar visiem RD departamentiem. Pagaidām veiksmīga sadarbība ir tikai ar Tukuma, Jūrmalas un Jelgavas pašvaldību. Rīgas rajona grupas sadalīšana pagaidām līdz galam nav izdarīta, vienīgi Ogres grupa veiksmīgi atdalīta.

Kādas mācības pagājušajā gadā ieguvu?

“Dzīve ir tik daudz vienkāršāka, kad tu pārstāj izskaidrot sevi cilvēkiem un vienkārši dari to, kas tev der.” /kāda nezināmā cilvēka atziņa/.

Labā atbilde, paldies! Ko tu turpmāk apņemies darīt citādi?

Turpināšu darbu ar plānoto kursu, bet būs jāsamazina savu darbu apjoms, lai jebkuri darbi kļūtu efektīvāki un kvalitatīvāki. Apņemos veiksmīgi novadīt Rīgas biedrību līdz konferencei un pabeigt trīs projektus.

Citādi? Nezinu, katra diena iesākās ar jauniem izaicinājumiem, līdz ar to savas

apņemšanās parasti tiek aizmirstas. Pieņāks laiks, lai ieklausītos mīļu un tuvu cilvēku ieteikumos: neslīcināties darbos, bet veltīt laiku sev un viņiem.

Kas tev sevī ir jāpilnveido, lai 2021. gadā sasniegtu savus mērķus?
Nezinu.

Kādi notikumi vai cilvēki 2020. gadā visvairāk palika atmiņā? Kāpēc?

Visas Rīgas biedrības un grupu organizētas aktivitātes man ir svarīgi notikumi. Cilvēki, kas iesaistās biedrības un grupu darbos un aktivitātēs, man ir īpaši cilvēki. Man daudz palīdz Rīgas biedrības valdes locekļi, viņi man ir svarīgi cilvēki.

Man nepatīk šķirot cilvēkus un notikumus pēc kaut kādām pakāpēm.

Kas sagādāja visvairāk prieka?

Mani vienmēr priecē tas, ka mūsu biedri paši izcīna savu vietu dzīvē un ar savu prasmi un talantu iekaro dzirdīgo sabiedrību, Latviju un pasauli, kā arī rada pozitīvas lietas apkārtējiem. Priecē arī tas, ka cilvēkiem varu palīdzēt.

Kādas bija grūtības, un kā tu tās pārvarēji?

Savos darbos grūtības vienmēr ir, un tās ir dažādas. Vienmēr tās bija jāpārvar pašam, reizēm ar citu cilvēku palīdzību. Mani vairāk skumdina tas, ka rodas aizvien vairāk cilvēku, kuriem ir mazinājusies interese par LNS.

Kāda bija lielākā vilšanās? Tikai nesaki, ka nebija nevienas!

Protams, vilšanās savā amatā man ir, bet vai atklāt ir vērts?

Kādi jauni ieradumi tev nepieciešami?

Man ir slikts ieradums, nespēju darbus nošķirt no privātās dzīves. Visus darbus varu izdarīt jebkurā laikā. Mana motivācija un interese par to, ko daru, ir liela. Bet līdz ar to milzīga ir arī atbildība, ko izjūtu, arī stresa līmenis.

Vispār pastāvīgi meditēju. Un vēl, karšējāmā tabaka "palīdz" ar ideju ģenerēšanu. Kādus jaunus ieradumus vajag? Plkst. 17.00 izslēgt datoru un pirms pusnakts aizvērt lasāmo.

Vai popularitāte tev patīk?

Netiecos peldēties popularitātes jūrā, jo tas no manis prasītu enerģiju un pūles, tāpēc man nav šāda interese. Man visvairāk ir mūsu cilvēku uzticība. ●

Teksts: Zigmārs Ungurs Foto: Inese Immure

PATĪK VIENAI PAŠAI

Mēs visi atceramies, cik grūti LNS Kuldīgas reģionālajai biedrībai bija ievēlēt jaunu priekšsēdētāju. Neviens to negribēja uzņemties, līdz beidzot šim amatam piekrita VILHELMĪNE VICINSKA. Un tā nu viņa no 2019. gada vada biedrību. **Kopsoli attālināti viņu intervēja, lai noskaidrotu, kā viņai veicas.**

Kāpēc tu piekriti būt par Kuldīgas RB priekšsēdētāju?

Godīgi sakot, sākumā es neplānoju neko. Neviens cits to negribēja uzņemties. Smags jautājums bija. Es sāku domāt un tomēr piekritu uzņemties biedrības priekšsēdētājas pienākumus. Citādi biedrību varētu slēgt, jo biedrība nevar pastāvēt bez priekšsēdētāja. Man bija žēl, tāpēc piekritu.

Kāds bija sākums priekšsēdētājas amatā? Kādas bija grūtības? Ko vajadzēja iemācīties?

Bija grūti ar datorprasmēm, protokolu rakstīšanu un naudas jautājumiem: kā tērēt naudu no biedrības budžeta. Liels paldies Žanetei Škaparei, ka sākumā palīdzēja, pamācīja.

Es strādāju arī otrā darbā – mūzikas skolā par apkopēju. Paveicu tur darbu divās vai trijās stundās un tad braucu uz biedrību. Ja man skolā vajadzētu strādāt astoņas stundas, tad nevarētu to apvienot ar darbu biedrībā.

Pastāsti, lūdzu, par pasākumiem, ko organizējat. Vai tos organizē tu viena pati vai arī tev ir palīgi?

Mums ir interešu klubi, pasākumi visbiežāk notiek to ietvaros. Rīkojam Nedzirdīgo dienu, sporta spēles u.c. Man patīk pašai izdomāt pasākumu programmu, patīk vienai pašai noorganizēt, mainīt nosaukumus. Piemēram, man nepatīk nosaukums "Helovīns", es to nosaucu par Ķirbju dienu. Nepatīk nosaukums "Valentīndiena", to var saukt vienkārši

par Saldumu vai Kūku dienu. Par visiem šiem pasākumiem atbildīgā esmu es.

Izņēmums ir Prāta spēles, tās palīdz organizēt Līga Immure, un viņa ir atbildīgā par šo pasākumu.

Tā kā mums ir maz jauniešu, tad, piemēram, sporta spēlēs vingrinājumus pielāgojam senioriem, lai viņus neatgrūstu. Nelielam sarežģītus, grūtus vingrinājumus, bet vieglākus, ko viņi varētu izpildīt. Un viņi ir ļoti priecīgi, ka var piedalīties.

Diemžēl šogad Covid-19 nobloķēja daudz iecerētos pasākumus.

Kuldīgas RB nākamgad uzņemas LNS festivāla organizēšanu. Cik tālu ir ar organizēšanu, festivāls notiks telpās vai brīvā dabā?

Festivāls ir smags jautājums. Pirmkārt, tas atkarīgs no situācijas ar Covid-19. Ja festivāls varēs notikt, tad mēs ar Žaneti to varētu novest līdz galam.

Bet pagaidām neko konkrētu vēl nevaru pateikt, jo nezinu, cik daudz naudas dabūsim no Kuldīgas domes. Nevaru pateikt, vai festivāls notiks telpās vai ārā. **Cik bieži tu esi biedrībā pašlaik, ārkārtas situācijas laikā? Vai biedri nāk uz biedrību?**

Tas ir mans pienākums – būt uz vietas biedrībā, pieņemt cilvēkus un veikt citus darbus. Braucu ar autobusu uz biedrību trīs reizes nedēļā, bet cilvēkiem iepriekš ir jāpierakstās vai nu pie manis vai pie tulka.

Reizēm cilvēki grib vienkārši parunāties, satikt cits citu. Protams, viss notiek ar maskām.

2020. gads tev beidzās ar patīkamu pārsteigumu – tu uzvarēji nominācijā LNS gada reģionālās biedrības vadītājs. Kā jūties, saņemot šo pagodinājumu?

Es joprojām tam neticu, tas notika tik negaidīti! Es vienkārši darīju savu darbu pēc labākās sirdsapziņas. ●

RĪGAS BIEDRĪBAS DECEMBRA NOTIKUMI

TUKUMA GRUPA

2020. gada garumā Tukuma grupa īstenoja Tukuma novada Domes finansētā projekta *Mēs varam un darām!* aktivitātes. Par spīti sarežģītajiem apstākļiem tās bija veiksmīgi organizētas.

Projekta ietvaros gada noslēguma pasākums *Soļosim kopā pa laika tiltu!* notika attālināti – *Skype* platformā, kurā Tukuma grupas biedri sanāca kopā, lai izvērtētu 2020. gadā padarīto un padomātu par nākotnes iecerēm. Tukuma grupas priekšsēdētāja Inese Simsone sniedza runu un izteica pateicību katram tukumniekam par dalību savas grupas aktivitātēs. Paši tukumnieki ir gandarīti par ražīgu un veiksmīgu gadu. Šajā attālinātajā pasākumā klāt bija Rīgas biedrības valdes locekļi Ivars Kalniņš (attēlā) un Māra Lasmane. Pats svarīgākais notikums šajā pasākumā bija nomināciju pasniegšana. Nomināciju *Gada brīvprātīgais* saņēma Oļegs Adamovičs, Elīna Ozoliņa un Renārs Simsons, bet *Gada pašdarbnieks* saņēma Alvis Ozoliņš.

Savukārt nomināciju *Gada cilvēks* ieguva pati Tukuma grupas kapteine Inese Simsone (attēlā kopā ar vīru Renāru Simsonu un meitām). Apsveicam! Tukuma grupas noslēguma pasākums ir skatāms *Facebook* Rīgas biedrības lapā. Paldies Tukuma novada Domes atbalstam!

RĪGAS BIEDRĪBA

12. decembrī bija Rīgas biedrības valdes locekļu un grupas priekšsēdētāju tikšanās *Skype* platformā. Šāda veida tikšanās tika organizēta pirmo reizi. Jāatzīst, ka tas bija neierasti un nācās risināt konkrētas problēmas, lai saruna noritētu veiksmīgi. Galvenās sarunas tēmas bija grupu darbi 2020. gadā, grupu pārvēlēšanas kopsapulces un Rīgas biedrības konference 2021. gadā. Secinājām, ka kopsapulces organizēt attālināti nav iespējams un tām jānotiek klātienē atbilstoši epidemioloģiskām prasībām. ●

LNS REHABILITĀCIJAS CENTRA DARBINIEKS LATVIJAS KRISTĪGAJĀ AKADEMIJĀ MĀCA ZĪMJU VALODU

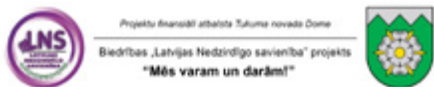

Pagājušā gada 11. novembrī, Latvijas Kristīgajā akadēmijā, topošie sociālie darbinieki kārtoja eksāmenu priekšmetā *Darbs ar sociālajām grupām, kam ir redzes un dzirdes traucējumi*.

Gala atzīme tika vērtēta pēc tā, kā students identificē sociālās problēmas un saskata to optimālo risinājumu. Papildus tam, studentiem zīmju valodā bija jāpastāsta par sevi, tādējādi parādot savas zīmju valodas alfabēta prasmes. Šogad eksāmenu šajā studiju priekšmetā pieņēma Latvijas Nedzirdīgo savienības Rehabilitācijas centra sociālais darbinieks Rolands Brikmanis. R. Brikmanis Latvijas Kristīgajā akadēmijā kā lektors strādā jau divus gadus un pasniedz lekcijas trīs studiju priekšmetos – *Medicīna sociālā darbinieka praksē*, *Sociālā rehabilitācija: Praktikumus* un *Darbs ar sociālajām grupām, kam ir redzes un dzirdes traucējumi*.

Jau divus gadus Latvijas Kristīgajā akadēmijā tiek pasniegts studiju priekšmets *Darbs ar sociālajām grupām, kam ir redzes un dzirdes traucējumi*. Priekšmets ir paredzēts topošajiem sociālajiem darbiniekiem. Tā mērķis ir apzināt abas sociālās grupas, izprast to kultūru, vēsturi, sociālās problēmas, kā arī uzlabot komunikācijas prasmes darbā ar šīm sociāli neaizsargātajām personām.

Kopumā studenti priekšmetu bija apguvuši labi. Prieku radīja tas, ka studenti aktīvi iesaistījās diskusijās, izteica priekšlikumus un dalījās viedokļos par to, kā palīdzēt cilvēkiem ar dzirdes un redzes traucējumiem, un kā uzlabot dzīves apstākļus šīm sociālajām grupām. ●

Tukuma novada Domes un biedrības „Latvijas Nedzirdīgo savienība” finansētā projekta „Mēs varam un darām!” Projekta līguma Nr. TND/2-58.5/20/54.

DARBS MAN IR IZDEVĪGS

Kopsoli līdz šim nodarbinātības tēmā intervējis tikai nedzirdīgos, kuri strādā Latvijā. Bet kā klājas tiem, kuri aizbraukuši uz ārzemēm? Kur viņi strādā, kā veicas darbs? Daudzi par to negrib stāstīt. Bet Anglijā, Pīterboro dzīvojošais EDGARS VEC-KĀGANS piekrita un paldies viņam par to.

Kāpēc tu aizbrauci uz Angliju? Vai darbu meklēt, vai cita iemesla dēļ?

Galvenais apstāklis, kādēļ aizbraucu – gribēju labākus dzīves apstākļus. Tā nu 2010. gada vasarā es aizbraucu uz UK (*Apvienotā Karaliste – red. piezīme*).

Tu strādā lielveikalā?

Sākumā, kad atbraucu uz Angliju, es strādāju fabrikā, kur daudzi nedzirdīgie strādā. Bet es gribēju labāku darbu. Problēma bija tāda, ka man nebija darba pieredzes Anglijā. Aizgāju no fabrikas, iestājos darba biržā.

Beidzot atnāca piedāvājums no lielveikala. Tur arī iestājos, un strādāju jau astoņus gadus nakts maiņās – labā atalgojuma dēļ.

Kas tev darbā jādara? Vai darbs ir grūts?

Pamatā strādāju alkoholisko dzērienu nodaļā, bet diezgan bieži jāpalīdz arī citās nodaļās. Mans pienākums ir rūpēties, lai alkoholisko dzērienu nodaļā plaukti vienmēr ir pilni.

Agrāk kopā ar mani strādāja pieci kolēģi, bet tagad tikai viens – samazināja status. Darba apjoms ir nevienmērīgs. Piemēram, janvārī pircēju ir ļoti maz, bet, nākot vasarai un siltajam laikam, pieaug arī pircēju skaits. Bet visvairāk jāstrādā decembrī, pirms Jaunā gada.

Tu lielveikalā esi vienīgais nedzirdīgais? Kā tu komunicē ar dzirdīgajiem darbabiedriem?

Jā, esmu vienīgais nedzirdīgais, tāpēc sākumā biju apjucis. Visu laiku nēsāju sev līdzīgu papīru un rakstāmo, lai varētu sazināties. Uzliku arī dzirdes aparātu. Bet ar rakstīšanu un lasīšanu no lūpām tur ir savādāk, jo raksta citādi, nekā runā. Nedzirdīgajam tas ir ļoti apgrūtināts.

Tad atradu aplikāciju, kur telefona diktofonā var runāt un runātais pārvēršas tekstā. Tā gan darbojas kā kuro reizi, ne vienmēr pareizi pārveidoja, reizēm uzrādās pat rupji vārdi, kas faktiski netika teikti. Tomēr tas bija labāk nekā nekas – saprast varēja, komunikācijai nodevēja. Kad kāds dzirdīgais gribēja ar mani

runāt, es teicu, lai uzgaida, ieslēdzu aplikāciju un lūdzu, lai viņš runā diktofonā. Bet tam ne visi piekrīt. Ja kāds pircējs veikalā mani uzrunā un es nesaprotu, tad aicinu palīgā kādu darba kolēģi. Tagad es dzirdes aparātu vairs nelietoju, jo traucē, kad visapkārt ir trokšņi.

Ja tavā pilsētā Pīterboro ir vēl citi nedzirdīgie no Latvijas, kur viņi strādā?

Ir latvieši, diezgan daudz. Agrāk bija ap trīsdesmit, tagad palikuši kādi divdesmit. Aizbrauca vai nu uz citu vietu, vai atpakaļ uz Latviju. Cik man ir zināms, lielākā daļa nedzirdīgo latviešu šeit strādā sociālajā aprūpē, citi strādā piegādē, celtniecībā, uzkopšanā. Pīterboro ir daudz darba piedāvājumu, plaša izvēle. Tomēr faktiski iekārtoties darbā ir grūti.

Kāda pašlaik situācija tavā pilsētā un lielveikalā Covid-19 dēļ?

Situācija ir slikta, daudz kas ir slēgts. Mūsu veikalā ir gan apģērbi, gan pārtika, tāpēc tas var strādāt. Protams, visiem darbiniekiem obligāti jālieto maskas. Anglijā noteikumi nosaka, ka maskas nav obligāti jālieto nedzirdīgajiem, kuri lasa no lūpām, vēl tiem, kuriem ir elpošanas problēmas. (*Latvijā likumdošana paredz, ka, ja cilvēks nevar lietot sejas masku, ir iespēja izmantot sejas vairogu. To var izmantot arī personas ar dzirdes un runas traucējumiem – red. piezīme*). Es ierakstīju šo noteikumu telefonā un, ja man aizrāda, ka jānēsā maska, es to parādu. Kad strādāju zālē, pircēji bieži man aizrāda, man jau apņinis visiem rādīt savā telefonā noteikumus.

Sliktāk ir tas, ka, ja man jārunā ar dzirdīgo, es lūdzu viņu uz to brīdi noņemt masku, lai varu lasīt no lūpām. Ja tas

atkārtojas visu laiku, tas var kļūt nogurdinoši.

Priekšnieks sākumā arī nezināja, ka man maska nav obligāta, arī viņam nācās parādīt noteikumus. Bet tad viņš izdomāja, ka man jānēsā uzraksts, ka esmu nedzirdīgs. Es atteicos, jo tas nav pareizi, tas pazemo nedzirdīgo. Tad viņš izdomāja, ka man kabatā jānēsā zīmīte, ka esmu nedzirdīgs, un, ja pircēji jautā, kāpēc esmu bez maskas, tad varu zīmīti viņiem parādīt. Es kādu laiku to darīju, galu galā tas apņika un es vairs to zīmīti nenēsāju kabatā.

Bet, ja nedzirdīgais strādā sociālās aprūpes jomā, tad arī viņam obligāti jānēsā maska.

Es varu darbā strādāt bez maskas, jā, bet obligāti jāievēro sociālās distancēšanās noteikumi. Cītīgi mazgāju rokas.

Vai esi apmierināts ar savu dzīvi un darbu?

Jā, ar darbu esmu apmierināts. Kā būs tālāk, nav zināms. Darbs man ir izdevīgs, jo ir vairāki bonusi. Turklāt, ja vēlies, var strādāt papildus un vairāk nopelnīt. Ja strādā svētku dienā, tad pagarina atvaļinājumu. Ir vēl daudzi citi plusi, kuru dēļ es negribu pamest šo darbu. ●

NEDZIRDĪGO PIEREDZE, NODODOT COVID-19 TESTU

Kā notiek komunikācija ar ārstu, kad nedzirdīgais dodas nodot Covid-19 analīzes? Kā saprast, ko ārsts vēlas pateikt, ja viņš neprot latviešu zīmju valodu? Un kā nedzirdīgajam pierakstīties Covid-19 analīzēm? Kopsoli intervēja LNS biedrus SKAIDRĪTI BAURI un EDGARU VORSLOVU, lai uzzinātu, kā viņiem gāja, nododot Covid-19 analīzes.

Skaidrīte Baure par savu pieredzi Covid testa nodošanā (testa rezultāts – negatīvs): “Testu nodevu pavasarī, kad bija pirmais vilnis. Radniece atgriezās no ārzemēm, un es biju nobijusies, ka varu būt inficēta, tāpēc vēlējos izmantot bezmaksas testa nodošanas iespēju, kas tika piedāvāta izglītības darbiniekiem. Kā izglītības darbiniece bezmaksas testu varēju nodot bez ārsta norīkojuma, bet bija nepieciešama darba devēja iesaiste. Biju sarūgtināta, jo, lai nodotu testu, bija jābrauc ļoti tālu – Biķernieku trasē bija speciāla telts, kas paredzēta analīžu nodošanai. Turklāt pārdzīvoju, domājot, kā tad notiks komunikācija. Jāsaka, es biju ļoti patīkami pārsteigta: dakttere saziņā ar mani izmantoja daktillēšanu (vārdu rādīšanu, lietojot zīmju valodas alfabētu). Jautājuma teikumus neuzdeva pilnībā, bet daktilēja tikai atslēgas vārdus. Dakttere nedzirdīgo alfabētu izmantoja ļoti veikli, bet es domāju, vai citi

nedzirdīgie saprastu?

Man bija jāpasaka, kur strādāju, jānosauca dzīvesvietas adrese un telefona numurs – ciparus pateicu rakstiskā veidā. Komunikācijai dakttere pārsvarā izmantoja norādošus žestus, tāpēc saziņa norisinājās bez problēmām. Kopumā tā bija patīkama pieredze, bet pati procedūra – gan nē (*smejas*).”

Pozitīva pieredze Covid-19 analīžu nodošanā bija arī Edgaram Vorslovam (testa rezultāts – negatīvs): “Pirms gāju nodot analīzes, sagatavoju visu nepieciešamo informāciju uz lapiņas: uzrakstīju savu vārdu, uzvārdu, dzīvesvietas adresi, telefona numuru ar piezīmi “SMS” un savus simptomus (klepus, ķņudēšana kaklā). Uz šīs pašas lapiņas uzrakstīju: “es esmu nedzirdīgs”. Dakttere parādīja ar

žestiem, kas jādara, un uz papīra uzrakstīja, kādā veidā saņemšu analīžu rezultātus. Es biju iepriekš izpētījis, kādus jautājumus man uzdos, tāpēc nebija problēmu,” stāsta Edgars.

Pēc Slimību profilakses un kontroles centra (SPKC) mājaslapā norādītās informācijas šobrīd ir paplašinātas iespējas veikt valsts apmaksātu testu uz Covid-19. Šobrīd testu var veikt bez maksas un bez ārsta nosūtījuma, ja parādījušies slimības simptomi. Aktuālajai informācijai jāseko līdz SPKC mājaslapā. Iepriekš noteikti jāpiesakās, zvanot uz mājaslapā norādītajiem numuriem vai aizpildot elektronisko pieteikumu.

Uz Covid-19 analīzēm nedzirdīgie var pieteikties arī E. Gulbja laboratorijā, izmantojot e-parakstu vai *Swedbank*, *SEB*, *Luminor* un *Citadele* internetbankas, kā arī *SMART-ID* autorizācijas lietotni, skaidro E. Gulbja laboratorijas projektu vadītāja Džineta Dimante. “Ja arī šie autorizācijas rīki nav pieejami, var rakstīt e-pastu uz dzineta@egl.lv, norādot, kādas analīzes nepieciešams nodot, kurš ir tuvākais E. Gulbja laboratorijas punkts, kā arī vēlamo datumu. Ja ir simptomi, tas arī noteikti ir jānorāda. Atgādinu, ka pieraksts nepieciešams tikai Covid-19 testa nodošanai. Uz parastajām analīzēm joprojām var ierasties bez iepriekšēja pieraksta,” stāsta Džineta. ●

—Veselības ministrija

IZVEIDOTS CEĻVEDIS COVID-19 PACIENTIEM, KAS ĀRSTĒJAS MĀJĀS

Veselības ministrijas speciālisti izveidojuši padomu ceļvedi cilvēkiem, kas slimo ar Covid-19 un ārstējas mājās. Viegli uztveramā veidā tajā izskaidrota slimības gaita un simptomi, kuriem rūpīgi jāseko līdz – temperatūras paaugstināšanās, sāpes, elpas trūkums. Zināšanas par tiem ļaus labāk rūpēties par savu atveseļošanos un atpazīt, kuros brīžos papildus konsultēties ar ģimenes ārstu, bet kuros – saukt Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu.

Ceļvedi iekļauti arī praktiski padomi rūpēm par savu mentālo veselību, jo bieži pacienti izjūt pastiprinātas bailes un trauksmi par slimības norisi, kas var apgrūtināt veidošanos.

Veselības ministrija ģimenes ārstiem

rekomendējusi šo ceļvedi izplatīt saviem pacientiem, ja viņi tam piekrituši, kā arī tas publicēts Nacionālā veselības dienesta un Slimību kontroles un profilakses centra (SPKC) mājaslapā. Vienlaikus ministrija aicina ar to iepazīties katram Latvijas iedzīvotājam, lai sagatavotos situācijai, kad ar slimību jāsaskaras pašam vai līdzcilvēkiem.

Ik dienu Latvijā ar Covid-19 saslimst vidēji 752 cilvēku (pēdējo 7 dienu dati; informācija uz 22.12.2020.), lielākajai daļai ārstēšanās nozīmēta mājās karantīnā, taču vidēji katrs piektais līdz desmitais diemžēl nokļūst slimnīcā ar vidēju vai smagu slimības gaitu. Šobrīd ar Covid-19 pacientu skaits slimnīcās tuvojās tūkstošim un veselības nozarē izsludināts ārkārtas stāvoklis.

Ar izveidoto ceļvedi vari iepazīties SPKC mājaslapas sadaļā *Iedzīvotājiem > Aktualitātes par Covid-19 > Covid-19 pacientiem*.

Plašāka informācija Covid-19 slimnieku kontaktpersonām pieejama SPKC mājaslapas sadaļā *Iedzīvotājiem > Aktualitātes par Covid-19 > Mājas karantīna kontaktpersonām*. ●

—Zigmārs Ungurs

KAD KLEPOJU, BIJA SAJŪTA, KA KRŪTĪS DUR

Šobrīd, protams, aktuālākā tēma ir ārkārtas situācija saistībā ar Covid-19. Saslimst arī nedzirdīgie, daudzi nodevuši analīzes, bet par to runāt nevēlas. Izņēmums ir LILITA LOGINA, kura Facebook platformā zīmju valodā izstāstīja par savu pieredzi, izslimojot Covid-19. Sniedzam viņas aprakstu arī *Kopsolī*, jo ir daudzi biedri, kas Facebook nelieto. Lūk, Lilitas stāsts:

“Es, protams, zināju, ka ir tāds vīruss, tāpēc centos sargāt sevi un savu ģimeni: mazāk gāju uz veikaliem un tikos ar draugiem. Tomēr mans draugs kaut kur saķēra Covid-19: viņam bija visi simptomi, visticamāk viņš saslima darbā, inficējoties no kāda kolēģa. Tā kā es biju viņa kontaktpersona, 10 dienas sēdēju kopā ar viņu mājās, jo man nebija iespējas no viņa izolēties. Pēc tam atkal 10 dienas sēdēju mājās, atradu iespēju izolēties un aizbraucu uz laukiem, uz Cesvaini. Kur inficējos ar Covid-19? Noteikti no savējiem, jo dažiem jau bija tie simptomi, bet man pagaidām nebija. Pēc dažām dienām es izjutu vājumu, bija mazliet auksti, domāju, ka būšu saaukstējies, tad 12. novembrī man veica Covid-19 testu, kas izrādījās pozitīvs. Iekšēji es pārdzīvoju, jo gribēju uz darbu, bet nekā. Tad lēnām pazuda oža, 5 dienas turējās temperatūra ap 37,5-38 grādiem, bija nogurums, bezspēks, muskuļu sāpes, galvassāpes, sāpes krūtīs. Kad klepoju vai ieelpoju, bija tāda sajūta, ka krūtīs dur. Pazuda apetīte, gribēju tikai atpūsties un gulēt. Lietoju ļoti daudz šķidrums, C un D vitamīnus un pūšamo aerosolu kaklam. Sestajā dienā temperatūra jau bija normāla, tad atgriezās oža, un pamazām ķermenis atkopās. Tikai sāpes krūtīs pārgāja lēnām, pēc mēneša – tagad varu mierīgi elpot. Darbā atgriezos 10. decembrī. Es visiem novēlu saudzēt savu veselību, sargāt savus mīļos un mazāk kontaktēties ar citiem, kad pierims, tad varēs!” ●

—Zigmārs Ungurs

KĀ NOMAINĪT ĢIMENES ĀRSTU?

Biedri interesējas, vai drīkst mainīt ģimenes ārstu, ja nav apmierināti ar tagadējo. Ģimenes ārstu mainīt drīkst. Kā to izdarīt – lasiet tālāk!

PRIMĀRI ĢIMENES ĀRSTS JĀIZVĒLAS SAVAS DZĪVESVIETAS TUVUMĀ

Ģimenes ārsta izvēle patiešām var sagādāt grūtības, jo ne vienmēr izvēlētajam ārstam ir iespēja un obligāts pienākums pacientu reģistrēt. Taču nepieciešamības gadījumā der zināt, ka tiesību aktos ir noteikti gadījumi, kādos ģimenes ārsts nevar atteikties uzņemt jaunu pacientu.

Pirms mainīt ģimenes ārstu, jāzina, ka likumā noteikts: katrs ģimenes ārsts sniedz veselības aprūpes pakalpojumus savā darbības pamatteritorijā. Un viņš var nepieņemt jūsu reģistrācijai savu pacientu sarakstā, ja jūsu dzīvesvieta atrodas ārpus ārsta darbības pamatteritorijas, un, ja ārsta pacientu sarakstā jau ir 1800 reģistrētu pacientu vai 800 bērnu.

Iepriekš minētie atteikuma iemesli neattiecas uz ārsta darbības pamatteritorijā dzīvojošiem pacientiem un jau reģistrēta pacienta bērniem, vecākiem vai laulāto.

Līdz ar to, meklējot savu ģimenes ārstu, jālūko pēc ārsta prakses, kas atbilst faktiskajai dzīvesvietai vai jau minētajiem noteikumiem.

KUR ATRAST SAVU JAUNO ĢIMENES ĀRSTU?

Ģimenes ārsts, pie kura pacients bija reģistrēts iepriekš, pilnīgus medicīniskos ierakstus par attiecīgo pacientu nodod nākamajam izraudzītajam ģimenes ārstam.

Noskaidrot, kuru pediatru vai ģimenes ārstu darbības pamatteritorijā ietilpst pacienta faktiskā dzīvesvieta adrese, iespējams Nacionālā veselības dienesta (NVD) mājaslapas sadaļā *Iedzīvotājiem > Valsts apmaksāti veselības aprūpes pakalpojumi > Ģimenes ārsti > Ģimenes ārsti atbilstoši teritorijām*. Šeit iespējams lejupielādēt to ģimenes ārstu sarakstu, kuri ir līgumattiecībās ar NVD un sniedz valsts apmaksātus veselības pakalpojumus. Ārsti sadalīti pa reģioniem jeb Nacionālā veselības dienesta teritoriālajām nodaļām – Rīgu, Kurzemi, Latgali, Vidzemi un Zemgali un vēl sīkāk pēc novadiem un ārstniecības iestādes atrašanās vietas. Sarakstos pieejama infor-

mācija par katra ģimenes ārsta prakses adresi, norādīts kontakttālrunis, e-pasta adrese, noteiktās darbības teritorija, pieņemšanas laiki, kā arī reģistrēto pacientu skaits.

Tomēr sarakstos orientēties ir grūti, tāpēc ātrākais un vienkāršākais veids ir personīgi vērsties NVD, zvanot uz bezmaksas informatīvo tālruni 80001234 (darbdienās no plkst. 8.30 līdz 17.00) vai rakstot uz e-pastu info@vmnvd.gov.lv, obligāti norādot savu faktisko dzīvesvieta adresi – pilsētu, ielas nosaukumu un mājas numuru.

KĀ NOTIEK REĢISTRĀCIJA PIE ĢIMENES ĀRSTA?

Reģistrācijas process pie jauna ģimenes ārsta ir vienkāršs. Lai reģistrētos pacientu sarakstā, personīgi jāvērsas pie izvēlēta ārsta un jānoslēdz vienošanās divos eksemplāros, kuru paraksta gan pacients, gan ģimenes ārsts. Viens vienošanās eksemplārs paliek pie ģimenes ārsta, bet otrs – pie pacienta.

Piecu darba dienu laikā informāciju par vienošanos ārsts ievadīs NVD sistēmā. Reģistrācija stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās apstiprināšanas.

Lai izvairītos no ilgas gaidīšanas pacientu rindā, vispirms ieteicams ar izvēlēto ārsta praksi sazināties un noskaidrot, kurā dienā un laikā ir iespējams ar ģimenes ārstu tikties un vienošanos noslēgt.

Mainot ģimenes ārstu, pacientam ar savu iepriekšējo ārstu nekas nav jākārto! Ģimenes ārsts, pie kura pacients bija reģistrēts iepriekš, pilnīgus medicīniskos ierakstus nodod jaunajam izraudzītajam ģimenes ārstam. ●

—Zigmārs Ungurs

GUNAI BRIEDEI – 100!

Pavisam drīz, jau 1. februārī Latvijas Nedzirdīgo savienības Goda biedrei Gunai Briedei apritētu apaļi 100 gadi, jo viņa dzimusi 1921. gadā, Rīgā, trīs bērnu ģimenē. Tēvs bija Saeimas deputāts tā saucamajos Ulmaņlaikos. Interesanti, ka viņa bija Raiņa un Aspazijas krustmeita.

Pusotra gada vecumā pēc gripas pārslimošanas zaudēja dzirdi. Neraugoties uz to, vecāki viņai pacietīgi mācīja skaistu, izkoptu valodu.

Mācības Guna uzsāka Jelgavas Kurlmēmo skolā, turpināja Valmieras skolā, bet izglītošanos noslēdza Rīgas skolā 17 gadu vecumā. Tajā pašā vecumā iestājās Nedzirdīgo biedrībā.

Tur viņu uzreiz pamanīja Aleksandrs Celms un iesaistīja nedzirdīgo teātrī, jo Gunai bija bagāta valoda un skaista zīmju valoda. Teātris uz mūžu kļuva par viņas aizrautību. Viņas zvaigžņu stunda bija lugā *Pūt, vējiņi*, kurā viņa tēloja Māti. Pati Guna ir atzinusi, ka šī loma viņai sniedza vislielāko gandarījumu. Tā bija pirmā tik

liela apjoma luga nedzirdīgo teātra vēsturē.

Sekoja vēl citas liela apjoma un arī mazākas lugas, kurās Guna tēloja galvenās lomas. Tieši par nopelniem nedzirdīgo teātra mākslas attīstībā viņai 1990. gadā piešķīra LNS Goda biedra nosaukumu. Milzīgu darbu Guna Briede ieguldīja *Nedzirdīgo runas žestu vārdnīca* tapšanā. Kā fotomodele viņa atveidoja vairāk nekā 3000 vārdu zīmes – gigantisks darbs!

Paralēli teātrim un darbam pie zīmju valodas vārdnīcas viņa vairāk nekā četrdesmit gadus nostrādāja Rīgas mācību-ražošanas uzņēmumā (MRU). Sāka kā grāmatsējēja un turpināja pilnveidoties līdz pat apģērbu marķētājai un apģērbu kvalitātes kontrolieri.

Viņa ne tikai pati strādāja, bet arī apmācīja jaunās šuvējas amata prasmē. Saņēmusi daudz Goda rakstu un citu atzīnību. Guna Briede bija arī laba slēpotāja un peldētāja, aktīvi piedalījās sacensībās kopā ar citu sporta entuziasti Vilmu Gre-

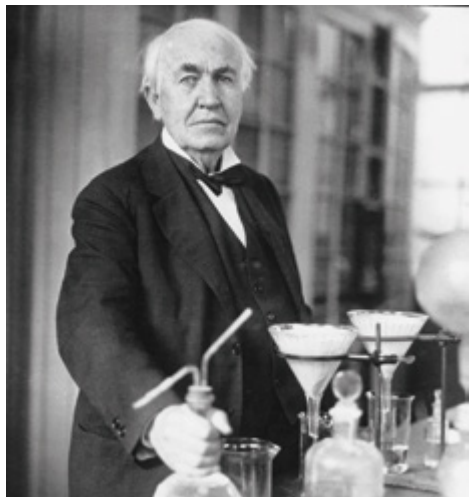

gori.

Viņai ir neaizvietoama vieta mūsu nedzirdīgo kultūras vēsturē, tāpat kā citām mūsu izcilajām personībām. ●

Teksts: Jūlija Bite Foto: Encyclopædia Britannica, Inc.

PASAUĻĒ IEVĒROJAMA PERSONA AR DZIRDĒS TRAUCĒJUMIEM – TOMASS EDISONS

Pasaulē ir zināmi vairāki ievērojami cilvēki ar dzirdes traucējumiem, viens no viņiem ir Tomass Edisons. Pasaulslavenais kvēlspuldzes izgudrotājs teica: “Es nekad neesmu izgāzies. Es tikai atradu 10 000 veidu, kas nestrādāja”.

Tomass Edisons bērnībā pārcieta skarlatīnu, tādēļ kļuva daļēji nedzirdīgs.

Tomass Alva Edisons dzimis 1847. gada 11. februārī un miris 1931. gada 18. oktobrī. Viņš bija amerikāņu izgudrotājs, uzņēmējs un zināt-

nieks, kurš savas dzīves laikā saņēma 1093 patentus. Turklāt viņš uzbūvēja pasaulē pirmo rūpniecisko pētījumu laboratoriju *West Orange*.

Jau agrā bērnībā Tomasam Edisonam radās dzirdes problēmas, kuras, visticamāk, bija saistītas ar ģimenes noslieci uz ausu infekciju – mastodoītu. Neatkarīgi no cēloņa, Edisonsa nedzirdība spēcīgi ietekmēja viņa uzvedību un karjeru, sniedzot motivāciju daudziem viņa izgudrojumiem.

Gandrīz katrs Tomasa izgudrojums vienkāršoja cilvēku dzīvi un virzīja cilvēci uz zinātniskā un tehnoloģiskā progresā attīstību. Veiksim nelielu ieskatu dažos šī izcilā zinātnieka izgudrojumos.

• **Automātiskais telegrāfs.** Pašu elektrostātisko telegrāfu tālajā 1774. gadā izgudroja Žoržs Lesāžs, taču Tomass Edisons to uzlaboja, ieviešot automātisko papīra perforatoru. Pēc šī izgudrojuma cilvēkam otrajā galā vairs nebija vajadzības tekstu ievadīt manuāli. Pateicoties tam, rakstīšanas ātrums palielinājās no 50 vārdiem minūtē līdz 200, bet ar laiku, ierīci pilnveidojot – līdz pat 3000.

• **Fonogrāfs.** Fonogrāfs kļuva par īstu “izrāvienu” skaņu ierakstu pasaulē. Ar

tā palīdzību varēja ierakstīt un atskaņot mūziku. Fonogrāfs kļuva par patafona un gramofona priekšgājēju, kas tika izmantots vairākās nākamajās desmitgadēs.

• **Oglekļa mikrofon.** Pats par sevi oglekļa mikrofon nebija Edisonsa izgudrots, taču viņš pirmais izdomāja stieņu vietā izmantot ogļu pulveri. Pulveris atradās starp divām plāksnēm, no kurām viena bija savienota ar membrānu. Mikrofonu darbināja tiešā strāva. Pateicoties Edisonsa uzlabojumiem, mikrofonu paliecināja signāla diapazonu.

• **Mimeogrāfs.** Mimeogrāfs tolaik bija paredzēts ātrai grāmatu un žurnālu kopēšanai. Izveidotā matrica uz vaskota papīra tika izmantota drukāšanai. Edisonsa mimeogrāfam bija diezgan sarežģīta konstrukcija, kas pēc tam tika uzlabota un vienkāršota.

• **Elektriskais apgaismojums.** Edisonsa lielākais sasniegums bija plaši izplatītas elektriskās apgaismes sistēmas izveidošana ar spēcīgu kvēldiegu, augstu un stabilu vakuumu un spēju vienlaikus izmantot vairākas lampas. *New York Herald* 1879. gadā citēja Edisonsa teikto: “Mēs padarīsim elektrību tik lētu, ka tikai bagātie dedzinās sveces.” ●

—Zigmārs Ungurs

KĀ NEDZIRDĪGAM IEGŪT AUTOVADĪTĀJA APLIECĪBU?

(Turpinājums no 1. lpp.)

Ja nedzirdīgais grib iegūt autovadītāja apliecību, kas viņam jādara, kur jāvēršas?

Nedzirdīgais var vērsties SIA *Mobilizing* nedzirdīgo autoskolā, sūtot ziņu *WhatsApp* uz telefona numuru 23375808 autoskolas vadītājai Santai Beitānei vai, īpašos gadījumos, pie tulka Ārijas Mednes. Tā kā autoskola ir neliela, administrators nav nepieciešams.

Kādas priekšrocības jūsu autoskola piedāvā nedzirdīgajiem?

Mēs strādājam teorētiskajā apmācībā ar pasniedzēju un surdotulku. Mācības norit nelielās grupās, kas dod priekšrocību nedzirdīgajiem ar tulka palīdzību uzdot vairāk jautājumu pasniedzējam. Ir atšķirība, ja klasē ir 20 vai 30 apmācāmo, kas visu laiku pārjautā tulkam par tehniskajiem terminiem, vai, ja klasē ir 10 vai 15 apmācāmo.

Nedzirdīgie arī kopā savā vidē jūtas labāk, draudzīgāk. Mums ir labs pasniedzējs, ar kuru jau gadiem ilgi ir izveidojusies laba sadarbība. Pasniedzējam ir ilgstoša pieredze, strādājot ar nedzirdīgiem cilvēkiem. Praktisko apmācību pasniedzu pati, un, cik esmu iemācījusies, pielietoju zīmju valodu. Nedzirdīgajiem ir sarežģīti, ja instruktors nevar ar viņiem komunicēt. Es gan nesaku, ka zīmju valodu protu ļoti labi, bet, gadiem ejot, pakāpeniski apgūstu vairāk un vairāk. Esmu tam atvērta un labprāt pamācos no nedzirdīgajiem vairāk zīmju.

Atceros, jūs meklējāt autobraukšanas instruktoru ar zīmju valodas prasmi. Vai izdevās atrast? Cik jūsu skolā ir instruktoru?

Jā, bija laiks, kad meklēju braukšanas instruktoru. Tēma ir aktuāla nākotnei, bet šobrīd ar vispārējo situāciju atlikta malīnā. Arī mēs esam dīkstāvē. *Mobilizing* ir sociāls uzņēmums un vēlas sadarboties un nodarbināt cilvēkus ar invaliditāti. Vēlējos atrast vārdzirdīgu cilvēku, kurš spēj gan komunicēt, gan labi prot zīmju valodu. Šajā ziņā likums par autovadītāju apmācību uzliek šķērslī, jo nosaka, ka praktiskās braukšanas instruktoram ir jābūt izglītības līmenim, kas nav mazāks par pirmā līmeņa augstāko. Man gribētos izdarīt izņēmumu attiecībā pret cilvēkiem ar invaliditāti, jo daudziem nav pat vidējās izglītības. Man ir bijuši ļoti labi puīši, kuri ir mācījušies

pie manis un varētu būt par instruktoru nedzirdīgajiem nākotnē, bet likums to neļaus bez atbilstošas izglītības, lai iegūtu nepieciešamo kvalifikāciju. Pagaidām autoskolā instruktore esmu es pati, un ir kolēģe, kas pieņem skolas braukšanas eksāmenu. Potenciālajam kandidātam nepieciešama ne tikai izglītība, bet ļoti stabils raksturs, liela pacietība, un jābūt labam, stabilam autobraucējam.

Jums tagad ir vairākas filiāles dažādās Latvijas pilsētās. Vai varat pastāstīt, kā katrai klājas?

2019. gadā autoskolas apmācībās iesaistījās Valmieras vārdzirdīgo skolas jaunieši un daži vārdzirdīgi pieaugušie. Mācības noritēja labi, bet, sākoties ierobežojumiem, daudzi jaunieši mācījās mājās citās pilsētās un fiziski neatradās uz vietas Valmierā. Šogad Valmierā mācības nenotiek šī paša iemesla dēļ, bet uz nākamo rudeni mācības varētu atkārtoti pasniegt LNS Valmieras biedrībā.

Kā notiek apmācības šobrīd, ārkārtas situācijas laikā? Vai autobraukšanas apmācība vispār iespējama? Un teorijas apmācība?

Šobrīd teorētiskās mācības tiek atliktas jau vairākas reizes, jo apmācības atļautas tikai tiešsaistes vidē. Mēs mēģinājam. Nedzirdīgajiem ir ļoti grūti. Vecāka gadagājuma cilvēki neprot labi izmantot interneta iespējas. Tas bija izaicinājums. Dodam priekšroku klātienē apmācībām. Nākotnē CSDD plāno likt autoskolām veidot speciālas mācību platformas,

kas kursantiem ļautu mācīties sev ērtā laikā, nevis tad, kad autoskola to ir iepļānojusi. Tas ir liels pluss dzirdīgajiem, bet, lai atvieglotu mācības nedzirdīgajiem, jāveido videoieraksti kopā ar tulku.

Praktiskā apmācība šobrīd ierobežojumu dēļ ir aizliegta.

Kāda situācija pašlaik ir jūsu autoskolā? Kad jauni kursanti atkal varēs pieteikties?

Pieteikties var arī tagad uz tuvāko grupu. Plānojam mācības novembrī, tad pārcēlu uz janvāri, nu man šķiet, ka jāpārceļ uz februāri.

Tas nav atkarīgs no manis. Lai piesakās, kas vēlas, datums tiks precizēts, tiklīdz valdība atļaus apmācības. ●

Pilnu rakstu lasi LNS mājaslapā!

—Linda Vanaga, LTV Satura adaptācijas nodaļas projektu vadītāja

LTV INFORMĒ PAR SUBTITRĒTIEM RAIDĪJUMIEM 2021. GADĀ

MEŽA STĀSTI

LTV 1 ēterā no 7. janvāra atgriežas raidījums *Meža stāsti* – otrajai sezonai būs arī titri.

Televīzijas režisora un žurnālista Armanda Tripāna veidotā raidījuma *Meža stāsti* centrā ir cilvēks un Latvijas zaļais zelts – meži. Astoņu raidījumu tapšanas posmā kopā veikti daudzi tūkstoši kilometru. Dažādu Latvijas reģionu mežu masīvos iemūžināta meža neatkarotā burvība jau no pirmajiem saules stariem. Raidījuma galvenais virzītājspēks ir stāstnieks – cilvēks, kurš savu arodu ir savienojis ar mežu. Galvenais raidījuma mērķis ir izprast dažādu profesiju pārstāvjus – ar aizraujošiem meža stāstiem burvīgā pasaulē mūs ievēdīs zvēru fotogrāfs, zinātnieks, mednieks, mežsaimnieks, kokaudzētājs un citi ar mūsu bagātīgo dabas resursu saistīti nozaru profesionāļi.

Pirmā sērija ēterā 7. janvārī plkst. 19.30 LTV1 – par dabas fotogrāfu Jāni Zilveru.

Meža stāsti: ēters ceturtdienās plkst. 19.30, bet titri atkārtojuma raidījumā – tajā pašā dienā plkst. 2.50 naktī.

ZAĻGALVIS

Titrs arī jaunais LTV raidījums *Zaļgalvis*.

No 10. janvāra LTV skatāms jauns vides raidījums *Zaļgalvis*, ko veido interneta žurnāls *Satori* sadarbībā ar *VFS FILMS* studiju. Jauno raidījumu vada rakstnieks un dabas vērotājs Rvīns Varde. Katrā sērijā viņš tiksies ar kādu

dabas pazinēju, mākslinieku vai sabiedrībā zināmu cilvēku, lai uzdotu jautājumus par vidi, dalītos stāstos un saprastu, kā dzīvot dabai draudzīgāk. Katra *Zaļgalvis* sērija būs 14 minūšu gara, pirmajā sezonā tiks izrādītas 10 sērijas. Pirmajās trijās sērijās skatītāji dosies līdz Rvīnam Vardem uz mežonīgo brīvdabas izstādi *Savvaļa* pie mākslinieka Andra Eglīša, kopā ar trim zinātniekiem izstaigās purvu, lai saprastu, vai no tā vērts baidīties, kā arī viesosies pie Zanes Eņiņas, lai saprastu, kāpēc pilsētnieki pārcēlās uz laukiem. **Zaļgalvis: ēters svētdienās plkst. 18.15, bet titri atkārtojuma raidījumā – trešdienās plkst. 23.40.**

PĀRTIKAS REVIDENTS

Mainījies ētera laiks raidījuma *Pārtikas revidents* (ar subtitriem) atkārtojumiem – pirms tam atkārtojumi bija ielikti sestdienās, bet tagad tie skatāmi **svētdienās LTV1 plkst. 14.00.** ●

Visi šie raidījumi skatāmi arī LTV mājaslapā www.ltv.lv sadaļā "Nedzirdīgajiem".

LĪDZJŪTĪBAS

Mūžībā aizgājuši mūsu biedri

ANNA ANSPOKA

(28.01.1933.-28.11.2020)

JULJĀNS VORONECKIS

(04.02.1933.-08.12.2020)

VLADIMIRS IVANOVS

(26.04.1937.-06.01.2021)

Izsakām visdziļāko līdzjūtību viņu ģimenēm, tuviniekiem un draugiem.

Lai vieglas smiltis!

LNS Daugavpils reģionālā biedrība

+

Kluss starojums no mātes.

Klusums tīrs.

Te neejiet,

Te - viņa ziedējusi.

/A. Rancāne/

Izsakām dziļu līdzjūtību Vijai

Jevstignejevai sakarā ar mātes nāvi.

LNS Rēzeknes RB

+

Saņem, labā zemes māte,

Vienu sirmu māmuli,

Apiedz viņu silti, silti

Savām smilšu villainēm.

Izsakām dziļu līdzjūtību Vijai

Jevstignejevai māti aizsaulē pavadot.

LNS Rēzeknes RB Preiļu

teritoriālā grupa

+

Baltie bērzi, šalciet klusi,

Sveiciet tālos apvāršņus.

Tēva sirds ir aprimusi,

Čaklās rokas mierā dus.

/J. Sirmbārdis/

Liepājas RB izsaka visdziļāko līdz-

jūtību mūsu biedriem Aritai un Gatim

Dirnēniem, tēvu, vectētiņu aizsaulē

aizvadot.

SVEICAM FEBRUĀRA JUBILĀRUS!

Aizsūti pasaulē gaišu domu,

Un nedomā par tās ceļu!

Tā apies pasaulei apkārt,

Un atgriezīsies pie tevis!

Rīgas biedrībā

1.02 EDMUNDS RUBENIS

2.02 MAIJA BARZDĒVIČA

2.02 SVETLANA SONDORE

8.02 INTA JARKOJEVA

12.02 ILONA NEBIJA

12.02 VALDIS PLATACIS

15.02 FAINA KINDZERSKA

18.02 MĀRA NIKLASONE

26.02 MARIS SPRUDZĀNS

28.02 RAIMONDS KOVAĻEVSKIS

Ventspils biedrībā

27.02 ILGA BALODE

Kuldīgas biedrībā

4.02 LAIMONIS GOTFRĪDSONS

14.02 MĀRA KĀRKLIŅA

Liepājas biedrībā

18.02 ANDRIS LASMANIS

Daugavpils biedrībā

17.02 IBRAGIMS IBRAGIMOVŠ

22.02 NATĀLIJA POTAŠENKO

Smiltenes biedrībā

27.02 ANTONS SPAKOVIČS